

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent – Crynodeb Archwilio Blynyddol 2025

Dyddiad cyhoeddi: Awst 2026

Cynnwys

Cynnwys	2
Cyflwyniad	4
Cipolwg ar eich archwiliad	5
Archwilio canfyddiadau cyfrifon	6
Canfyddiadau archwilio perfformiad	8
Ansawdd archwilio	9
Rhagor o wybodaeth	10

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol, Swyddfa Archwilio Cymru na staff Swyddfa Archwilio Cymru yn derbyn unrhyw atebolrwydd mewn perthynas ag unrhyw ddibyniaeth ar y ddogfen hon neu ddefnydd arall ohoni gan unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, neu unrhyw ddefnydd gan unrhyw drydydd parti.

I gael rhagor o wybodaeth, neu os oes angen unrhyw un o'n cyhoeddiadau arnoch mewn fformat a/neu iaith arall, cysylltwch â ni dros y ffôn ar 029 2032 0500, neu drwy anfon neges e-bost i post@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cyflwyniad

**Catherine
Mealing-Jones**

Archwilydd Cyffredinol
Cymru

Mae'n bleser gennyf rannu fy Chrynodeb Archwilio Blynyddol ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent (y Cyngor). Mae'n crynhoi prif ganfyddiadau fy ngwaith archwilio yn 2025 a wnaed i gyflawni fy nghyfreithleddau o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Rhoddais farn ar a oedd y cyfrifon wedi'u paratoi'n briodol ac a roddais farn wir a theg, ym mhob agwedd sylweddol.

Mae fy nhîm archwilio hefyd wedi asesu a yw'r Cyngor wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac

effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau, ac wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Wrth wneud hynny, mae fy nhîm archwilio wedi adolygu trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor ac wedi asesu cynnydd y Cyngor wrth fynd i'r afael â'm hargymhellion blaenorol ar ei drefniadau diogelu corfforaethol. Fel y nodir yn fy nghynllun archwilio, mae'r adolygiadau hyn wedi'u cynnal yn unol â safonau Sefydliad Rhyngwladol y Goruchaf Sefydliadau Archwilio (INTOSAI).

Mae'r canfyddiadau archwilio manwl ar gyfer pob un o'm hadolygiadau wedi'u nodi yn yr adroddiadau priodol y mae fy nhîm archwilio wedi'u cyflwyno drwy gydol y flwyddyn. Mae'r adroddiadau archwilio perfformiad ar gael ar wefan Archwilio Cymru ac mae dolenni pellach ar gael yn y crynodeb.

Dylid rhannu'r Crynodeb Archwilio Blynyddol gyda'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Yna byddaf yn rhoi'r crynodeb ar gael i'r cyhoedd ar wefan Archwilio Cymru.

Hoffwn estyn fy niolchgarwch i swyddogion y Cyngor am eu cymorth a'u cydweithrediad trwy gydol fy archwiliad.

Cipolwg ar eich archwiliad

Rwyf wedi adrodd o'r blaen nad oedd y dyddiad cau statudol ar gyfer cyflwyno cyfrifon ar gyfer archwilio wedi'i fodloni. Derbyniais y datganiad ariannol drafft ar 8 Chwefror 2026.

Cyhoeddais farn ddiamod ar y cyfrifon ar 2 Gorffennaf 2026, 8 mis ar ôl y dyddiad cau statudol ar 31 Hydref 2025.

Roedd un camddatganiad heb ei gywiro uwchlaw ein lefel adrodd.

Fe wnaethom adrodd dau fater arwyddocaol mewn perthynas â rheolau caffael nad ydynt yn cael eu cadw atynt, ac ansawdd a phrydlondeb y cyfrifon.

Canfu fy ngwaith archwilio perfformiad fod angen i'r Cyngor gryfhau ei drefniadau gwrth-dwyll a diogelu corfforaethol.

Gwnaeth fy nhîm archwilio argymhelliad i'r Cyngor sicrhau ei fod yn dilyn ei weithdrefnau caffael ei hun yn y dyfodol.

Mae fy nhîm archwilio wedi cwblhau'r gwaith archwilio yn sylweddol fel y nodir yn fy Nghynllun Archwilio dyddiedig Rhagfyr 2025.

Canfyddiadau archwilio cyfrifon

Mae paratoi cyfrifon blynyddol yn rhan hanfodol o ddangos stiwardiaeth arian cyhoeddus. Mae'r cyfrifon yn dangos perfformiad ariannol y sefydliad ac yn nodi ei asedau net/cronfeydd wrth gefn, cyfanswm incwm a gwariant cynhwysfawr, a llif arian. Mae fy archwiliad blynyddol o'r cyfrifon hynny yn rhoi barn ar a oedd y cyfrifon wedi'u paratoi'n briodol ac a roddodd farn wir a theg, ym mhob agwedd sylweddol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau wrth archwilio'r cyfrifon yn fy nghyhoeddiadau Datganiad o Gyfrifoldebau, sydd ar gael ar wefan Archwilio Cymru.

Cyflwynwyd y cyfrifon drafft i'w harchwilio ar 8 Chwefror 2026. Roedd hyn 8 mis ar ôl y dyddiad cau o 31 Hydref 2025 a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Roedd ansawdd y cyfrifon drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio yn foddhaol ar y cyfan gyda gwelliannau nodedig i ansawdd y cyfrifon drafft a'r ddogfennaeth ategol.

Fy marn archwilio

Rhaid i mi adrodd materion sy'n codi o fy ngwaith i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu i'w hystyried cyn i mi gyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Adroddais y materion hyn yn fy Adroddiad Archwilio Cyfrifon i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 22 Mehefin 2026.

Cywirdeb paratoi

Gwnaed nifer o newidiadau i'r cyfrifon drafft sy'n deillio o fy ngwaith archwilio, sydd wedi'u hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Roedd un camddatganiad heb ei gywiro, yn ymwneud â phum ased sefydlog lle roedd y Bywyd Economaidd Defnyddiol yn anghywir, ac arweiniodd at yr asedau hyn yn cael eu dibrisio £1.25 miliwn.

Roedd dau fater arwyddocaol i'w hadrodd:

- Ansawdd a phrydlondeb y Cyfrifon a'r wybodaeth ategol
- Methu â dilyn rheolau caffael

Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â'r Cod CIPFA a'r canllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a gyda fy ngwybodaeth am y Cyngor.

Fe wnes i ddod i'r casgliad bod cyfrifon y Cyngor wedi'u paratoi'n briodol ac yn sylweddol gywir a chyhoeddi barn archwilio ddiamod arnynt.

Cwblhau archwiliad

Cyhoeddais y dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon ar gyfer 2024-25 wedi'i gwblhau ar 2 Gorffennaf 2026.

Cyfrifon Llywodraeth Gyfan

Fe wnes i hefyd gynnal adolygiad o ffurflen Cyfrifon Llywodraeth Gyfan. Daeth i'r casgliad bod y wybodaeth cydgrynhoi gwrthbarti yn gyson â sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2025 a pharatowyd y ffurflen yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys.

Mae cyfrifon eraill yn dal i fynd rhagddo

Yn ogystal â'm cyfrifoldebau am archwiliocyfrifon y Cyngor, mae gennyf hefyd gyfrifoldeb am ardystio nifer o hawliadau grant a ffurflenni.

Nid yw'r gwaith wedi nodi unrhyw broblemau arwyddocaol.

Canfyddiadau archwilio perfformiad

Adolygiad o Drefniadau Gwrth-dwyll

Edrychodd fy nhîm ar drefniadau'r Cyngor ar gyfer atal a chanfod twyll. Roedd hyn yn cynnwys gwirio'r cynnydd yr oedd wedi'i wneud wrth weithredu fy argymhellion yn fy adroddiad cenedlaethol yn 2020.

Canfyddais fod gwendidau sylfaenol yn nhrefniadau gwrth-dwyll y Cyngor. Nid yw'r Cyngor yn cynnal asesiad risg twyll cynhwysfawr, nid oes ganddo adnoddau gwrth-dwyll pwrpasol, ac nid oes ganddo strategaeth gwrth-dwyll gyffredinol. Nid oes ganddo gofnod canolog o golledion twyll, ac mae craffu cyfyngedig y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn lleihau ei allu i asesu a yw trefniadau'n effeithiol ac i hyrwyddo diwylliant gwrth-dwyll cryf.

Fe wnes ddau argymhelliad sy'n canolbwyntio ar gryfhau diwylliant gwrth-dwyll y Cyngor, rheoli risg, hyfforddiant a threfniadau goruchwyllo.

Dilyniant o Drefniadau Diogelu Corfforaethol

Fe wnaeth fy nhîm adolygiad dilynol i asesu cynnydd y Cyngor wrth fynd i'r afael â'r argymhellion pendant o'm hadroddiadau blaenorol ar ddiogelu corfforaethol.

Canfyddais nad oedd y Cyngor wedi gwneud digon o gynnydd i fynd i'r afael â'r argymhellion sy'n weddill yn llawn. Er bod rhywfaint o weithgaredd diweddar i gryfhau trefniadau, roedd cynnydd wedi bod yn rhy araf gyda chyfleoedd cyfyngedig i aelodau graffu a herio prydlondeb cynnydd.

Nid wyf yn gwneud unrhyw argymhellion newydd ond pwysleisiais fod yn rhaid i'r Cyngor gymryd camau parhaus i fynd i'r afael yn llawn â'r argymhellion sydd heb eu datrys.

Ansawdd archwilio

Mae ein hymrwymiad i ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru yn un llwyr. Rydym ni'n credu bod a wnelo ansawdd archwilio â chael pethau'n iawn y tro cyntaf.

Rydym yn defnyddio tair llinell sicrwydd i ddangos sut yr ydym yn cyflawni hyn. Rydym wedi sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio i gydlyn a goruchwyllo'r trefniadau hynny. Creffir yn annibynnol ar ein gwaith gan Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr ac mae Cadeirydd ein Bwrdd yn gweithredu fel dolen gyswllt i'n Bwrdd ar ansawdd archwilio. I gael rhagor o wybodaeth gweler ein [Hadroddiad Ansawdd Archwilio](#) diweddaraf.

Ein Pobl

- Dewis y tîm cywir
- Defnyddio arbenigwyr
- - Goruchwyliaeth ac adolygu

Trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd archwilio Dewis y tîm cywir

- Platform archwilio
- Moeseg
- Canllawiau
- Diwylliant
- Dysgu a datblygu
- Arweinyddiaeth
- Cymorth technegol

Sicrwydd annibynnol

- Adolygiadau Ansawdd Allanol
- Adolygiadau â thema
- Adolygiadau oer
- Dadansoddiad o wraidd y problem
- Adolygiad gan gymheiriaid
- Pwyllgor Ansawdd Archwilio
- Monitro allanol

Rhagor o wybodaeth

Mae gan Archwilio Cymru ystod o wybodaeth arall i gefnogi'r gwaith o graffu ar gyrff cyhoeddus Cymru ac i'w cynorthwyo i barhau i wella'r gwasanaethau a ddarperir i bobl Cymru.

Ewch i'n gwefan i ganfod:

Ein cyhoeddiadau sy'n cwmpasu ein gwaith archwilio mewn cyrff cyhoeddus.

Gwybodaeth am ein gwaith sydd ar ddod a'n blaenraglen waith ar gyfer archwilio perfformiad.

Offer data i'ch helpu i gael dealltwriaeth well am dueddiadau mewn gwariant cyhoeddus.

Manylion ein gwaith a'n digwyddiadau Arfer Da, gan gynnwys rhannu arfer a mewnwelediadau sy'n dod i'r amlwg o'n gwaith archwilio.

Ein cylchlythyr sy'n darparu diweddariadau rheolaidd i chi ar ein gwaith archwilio gwasanaethau cyhoeddus, arfer da, a digwyddiadau.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.